



Rapportering av Bilaga 3, Text. Konsekvensbeskrivning av effekterna av en översvämning i Värnamo tätort, Jönköpings län.

Namn på utpekad ort: Värnamo

Namn på vattendrag/sjö: Lagan

Flöde: 100-årsflöde

Bakgrund

Värnamo tätort har översvämmats med jämna mellanrum genom historien. Den senaste stora översvämningen inträffade 2004. Dessa återkommande prövningar innebär ett kontinuerligt arbete för att reducera effekterna av översvämningar i tätorten. Arbetet omfattar både fysiska åtgärder i befintlig bebyggelse så som risk och sårbarhets bedömningar i de framtida utvecklingsplanerna för tätorten Värnamo.

Påverkan på människors hälsa

Risk för påverkan på människors hälsa utifrån antalet personer direkt berörda.

De nya översvämningskarteringarna från 2013 visar att de samlade konsekvenserna vid ett 100-årsflöde kommer ha en relativt stor påverkan på utsatta delar av central orten. Ca 208 personer inne i tätorten kommer att påverkas med risk för vatten i källaren. Vattnet kommer med stor sannolikhet stiga i sjön Vidöstern vilket kommer att påverka sjönära boende vid hela sjön.

Risk för direkta och indirekta effekter som påverkar människors hälsa

Bedömningen är att ett 100-årsflöde kommer att i relativt stor omfattning påverka tre boendeområden i centrala Värnamo. Detta kan innebära psykisk påverkan för enskild person i samband med materiella skador på enskild egendom t.ex. översvämmade källare. Ytterligare effekter av en översvämning vid detta flöde är att vissa boende i dessa områden sannolikt är i behov av alternativa boende.

Risk för påverkan på samhällets förmåga att upprätthålla service, administration, räddningstjänst, skola och omsorg

Efter översvämningen 2004 har fysiska åtgärder genomförts i syfte att motstå ett 100-årsflöde. Även om åtgärder på flera platser är gjorda kommer



skolor i centrala Värnamo påverkas vid ett 100-årsflöde och som konsekvens måste alternativa lokaler för skolgång användas.

Risk för skred

Höga flöden och högt vattenstånd kan öka sannolikheten för skred och ras i områden med känsliga jordarter. De höga flödena kan erodera slänten vilket ger en brantare släntlutning med ras eller skred som följd. Höga vattenstånd motverkar i regel skred i ett första skede, eftersom vattnets tyngd verkar som en mothållande kraft på slänten. Fara för skred uppstår då vattnet drar sig tillbaka igen, dvs. när den mothållande kraften försvinner, och jorden fortfarande är vattenmättad och mer skredbenägen.

På uppdrag av MSB (Myndigheten för samhällsskydd och beredskap) har en översiktlig stabilitetskartering för finkorniga jordarter (lera, silt och sand) inom bebyggda områden utförts i Värnamo kommun. Huvudstudien (etapp 1b) genomfördes av Sweco 2011 och omfattar bland annat centrala delar av Värnamo tätort längs Lagan. Karteringen finns på att ladda ner från MSB:s hemsida.

Huvudstudien (etapp 1b) har inom Värnamo påvisat att vissa delar av utredningsområdet längs Lagan inte uppfyller Skredkommissionens stabilitetsrekommendationer. Det gäller huvudsakligen längs den meandrande (slingrande) åns ytterkurvor där tänkbara ras är ytliga och med en begränsad utbredning. En stor erosionsaktivitet pågår också längs dessa ytterkurvor och erosionsskydd finns utlagda inom några avsnitt.

Källa: MSB, 2011: *Värnamo kommun – Översiktlig stabilitetskartering inom fem kommuner längs Lagan*, D.nr.: 2009-6444.

Beskrivning av konsekvenser för ekonomisk verksamhet

Konsekvenserna för påverkan för fastighetsägare

Bedömningen är att ett 100-årsflöde kommer att i relativt stor omfattning påverka tre boendeområden i centrala Värnamo, ca 25-30 fastigheter, två kommunala idrottsanläggningar och skolbyggnader.

Konsekvenserna för infrastruktur

Ett 100-årsflöde bedöms innebära begränsningar av framkomligheten i centrala Värnamo både vid Åbron och vid väg 151, Lagastigen. Framkomligheten i de tre utsatta boendeområdena kommer att vara mycket begränsande. Det finns risk för erosionsskador på broar. Inga åtgärder behöver vidtas för järnvägen.

Påverkan på areella näringar

Odlingsbar mark som påverkas av ett 100-årsflöde är ca 70-80 ha.



Påverkan på särskilt berörd bransch/anläggning

Ett 100-årsflöde bedöms påverka kommunala idrottsanläggningar och flera skolbyggnader som ligger nära Lagan.

Påverkan från IED/IPPC anläggningar

Inga IED-/IPPC-anläggningar finns inom området.

Risk för förorening

Beskriv källorna till risk för förorening och påverkan

En före detta kemtvätt ligger på en fastighet som angränsar till Lagan. I anläggningen användes bl.a. blekmedel (natriumhypoklorit), tvättmedel och tetrakloretylen (PCE). Det pågår sedan ett par år tillbaka efterbehandlingsåtgärder av källföroreningen. Då källföroreningen ligger utanför översvämningsområdet och eftersom åtgärder pågår bedöms det inte finnas någon ökad risk för spridning vid 100-årsflödet.

Det finns även risk för utsläpp från övriga industrier, förorenade områden och hårdgjorda ytor. I underlaget har endast förorenade områden med riskklass 1 (mycket stor risk) och riskklass 2 tagits med.

Påverkan på miljön generellt av föroreningar från dessa källor

Inga föroreningskällor har identifierats för 100-årsflödet.

Påverkan på skyddade områden, utpekade särskilt känsliga områden, Natura 2000 områden, Naturreservat, vattenskyddsområden m.m.

Översvämnningen berör ett vattenskyddsområde som även är skyddat som dricksvattenområde av vattenförvaltningsförordningen. Den berörda vattentäkten är en grundvattentäkt och grundvattenmagasinet ligger även normalt under Lagan.

Påverkan på nuvarande ekologisk och kemisk vattenstatus

Lagan har idag måttlig ekologisk status på den aktuella sträckan och sjön Vidöstern har god ekologisk status. Den kemiska statusen för båda vattenförekomsterna är god (exklusive kvicksilver). Om en översvämning leder till att vattenförekomsternas nuvarande statusklassning ändras är omöjligt att bedöma med tillgängligt underlag. Arbetet att lyfta alla parametrar till god nivå kommer dock troligen att försvåras/försenas.



Påverkan på kulturarvet

Påverkan på kulturarvet generellt

Generellt påverkas kulturarvet marginellt av Lagan och Vidöstern av 100-årsflödet i Värnamo tätort. Jämfört med 50-årsflödet sätts större ytor under vatten i den södra delen av Värnamo intill sjön Vidöstern. Den centrala delen av Värnamo översvämmas på liknande sätt som 50-årsflödet. Även den norra delen av Värnamo har jämförbara nivåer som 50-årsflödet. Påverkade kulturarv är först och främst forn- eller kulturlämningar som inte är unika, men av viss betydelse för orten. Till exempel en bro i centrala Värnamo av kulturhistoriskt intresse, en hembygdsgård med samlade byggnader och fyndsamlingar av intresse för orten och ett antal vägmärken.

Påverkan på kulturlandskapet

Ingen större påverkan förväntas av 100-årsflödet. Dock kan uppfattningen av landskapsbilden och stadsbilden vid vattendraget ändras något där en del områden blir kraftigt översvämmade, främst i den södra delen, men även delar av centrum och påtagligt även i den norra delen av Värnamo.

Påverkan på kulturarvsobjekt

Endast enstaka objekt berörs och är av sådan art att någon negativ långvarig effekt av ett 100-årsflöde inte förväntas. Dock kan vissa materiella kostnader uppstå för skador på till exempel hembygdsparkens byggnader samt bron i centrala Värnamo. Här kan även det kulturhistoriska värdet påverkas negativt.

Annan påverkan på kulturarvet som kan uppkomma vid en omfattande översvämning

Ingen större påverkan av kulturarvet. En förändring av Lagans utbredning kan påverka det immateriella kulturarvet i viss grad, d.v.s. hur befolkningen identifierar sig med och uppfattar vattendraget som en del av Värnamo och dess närmiljö, samt förmågan att kunna röra sig längs vattnets vandringsleder.